

طرح درس مبانی جامعه‌شناسی

هدف کلی

هدف کلی از این درس، آشنایی با مفاهیم اساسی علم جامعه‌شناسی می‌باشد.

سر فصل های درس

جلسه‌ی اوّل: مقدمه، مبادی و معرفی درس - معرفی منابع و تعیین تکالیف درسی

جلسه‌ی دوم: تعریف علم جامعه‌شناسی، اهداف علم جامعه‌شناسی، اهمیت علم جامعه‌شناسی و ارتباط

آن با سایر علوم.

جلسه‌ی سوم: مروری بر پژوهش در حوزه جامعه‌شناختی، مشکلات پژوهش

جلسه‌ی چهارم: تعریف فرهنگ، هنجارهای فرهنگی، ارتباط نمادی، سازمان فرهنگ، قوم مرکزی و ابعاد

آن، واپسماندگی فرهنگی، فرهنگ پذیری

جلسه‌ی پنجم: تعریف نقش، انواع پایگاه، فشار نقش، شکست در ایفای نقش، تعارض نقش، شبکه نقش،

گروههای مرجع

جلسه‌ی ششم: پرورش اجتماعی، اجتماعی شدن، تاثیر هنجارها بر اجتماعی شدن فرد، کنش متقابل زیستی

و فرهنگی، اهداف اجتماعی شدن، انواع اجتماعی شدن، خود، شخصیت

جلسه‌ی هفتم: گروههای اجتماعی و انواع آن، امتحان میان ترم

جلسه هشتم: نهادهای اجتماعی و ویژگی های آنها، کارکردهای آنها، مناسبات بین نهادها

جلسه نهم: نهاد خانواده، تغییر و تحولات نهاد خانواده، مفهوم نظارت اجتماعی، اهمیت نظارت اجتماعی

و مکانیسم های آن

جلسه دهم: رفتار انحرافی، تبیین رفتار انحرافی از ابعاد مختلف زیست‌شناسی، روانشناسی و جامعه‌شناسی

شناسی

جلسه یازدهم: طبقات اجتماعی، تفاوت طبقه و کاست، مروری کوتاه بر نظریه‌های کارل مارکس و ماکس

ویر در این زمینه

جلسه دوازدهم: اجتماع شهری و روستایی و مفاهیم مرتبط با آن، نظریه مناطق هم‌مرکز، نظریه شهر

قطاعی، و نظریه شهر چند هسته‌ای

جلسه سیزدهم: رفتار جمعی، انواع رفتار جمعی، نتایج رفتار جمعی

جلسه چهاردهم: روابط نژادی و قومی، گروه‌های قومی، نژاد پرستی و دلایل آن

جلسه پانزدهم: سازمان‌های رسمی، دیوانسالاری، ساختار رسمی و غیر رسمی، انواع رهبری

جلسه شانزدهم: قدرت اجتماعی، قدرت شخصی، تفاوت قدرت و اقتدار و منابع آن، جنبش‌های

اجتماعی و ویژگی‌های آنها، انواع جنبش‌ها

منبع اصلی: مبانی جامعه‌شناسی، بروس کوئن، ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضل

سر فصل های درس

جلسه ی اوّل: مقدمه، مبادی و معرفی درس - معرفی منابع و تعیین تکالیف درسی

جلسه ی دوم: تعریف علم جمعیت شناسی، اهمیت علم جمعیت شناسی، تاریخچه جمعیت شناسی، قلمرو جمعیت شناسی، رابطه جمعیت شناسی با سایر علوم

جلسه ی سوم: منابع داده های جمعیت شناسی (سرشماری های جمعیتی، بررسی های نمونه ای، ثبت وقایع حیاتی، آمار خدمات و...)

جلسه ی چهارم: مروری بر روند رشد جمعیت جهان و ایران

جلسه ی پنجم: مروری بر برخی از نظریه های جمعیتی (مالتوس، نئومالتوسی ها، نظریه انتقال جمعیت، نظریه نوسازی)

جلسه ی ششم: ادامه بحث درباره نظریه های جمعیتی

جلسه ی هفتم: اهمیت مرگ و میر در مطالعات جمعیت شناختی، تاریخچه مطالعات مرگ و میر، اندازه گیری مرگ و میر، مرگ و میر اطفال، انتقال اپیدمیولوژیک مرگ و میر، تفاوت های مرگ و میر، امتحان میان ترم

جلسه هشتم: آشنایی با مفهوم باروری، تعیین کننده های بلا فصل باروری

جلسه نهم: عوامل زمینه ای موثر بر باروری (نگرش ها و هنجارهای مرتبط با باروری، اندازه ایده آل، تفاوت های شهری - روستایی، ارزش فرزندان، نقش آگاهی از وسایل جلوگیری،..)

جلسه دهم: مفهوم ازدواج، الگوهای ازدواج، تغییرات در نرخ و الگوی های ازدواج در جامعه ایرانی، مفهوم طلاق، وضعیت طلاق در ایران

جلسه یازدهم: تعریف مهاجرت، سنجش مهاجرت، نوع شناسی مهاجرت

جلسه دوازدهم: مهاجرت داخلی و مهاجرت بین الملل، وضعیت ایران در ارتباط با مهاجرت

جلسه سیزدهم: سیاست های جمعیتی، انواع سیاست های جمعیتی

جلسه چهاردهم: سیاست جمعیتی بین المللی، سیاست جمعیتی و مرگ و میر، سیاست جمعیتی و تنظیم خانواده

جلسه پانزدهم: سیاست جمعیتی و مهاجرت (داخلی و بین المللی)

جلسه شانزدهم: سیاست های جمعیتی ایران در ارتباط با موارد فوق الذکر

منابع

منبع اصلی: درآمدی بر مطالعات جمعیتی، لوکاس و پاول میر، ترجمه دکتر حسین محمودیان

سایر منابع:

- احمد کتابی، درآمدی بر آراء و نظریات جمعیت شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی، 1378.
- زنجانی - میرزائی - شادپور و مهریار، جمعیت، توسعه و بهداشت باروری، نشر بشری، 1378.
- کاظمی پور، شهلا، مبانی جمعیت شناسی، تهران، مرکز مطالعات جمعیتی آسیا و اقیانوسیه، 1386.
- محمد میرزائی، جمعیت و توسعه با تاکید بر ایران، مرکز مطالعات جمعیتی آسیا و اقیانوسیه، 1384.

Abbasi-Shavazi, M., & Hosseini-Chavoshi, M. (2011). Evolution of fertility, family planning and population policies in Iran.

Abbasi-Shavazi, M. J., Hosseini-Chavoshi, M., & McDonald, P. (2007). The path to below replacement fertility in the Islamic Republic of Iran. *Asia-Pacific Population Journal*, 22 (2), 91-112.

Abbasi-Shavazi, M. J., McDonald, P., & Hossein Chavoshi, M. (2003). Changes in family, fertility behavior and attitudes in Iran. *Made available in DSpace on 2011-01-05T08: 36: 03Z (GMT). No. of bit streams: 4 88. pdf. jpg: 2222.*

Abbasi-Shavazi, M. J., Philip Morgan, S., Hossein-Chavoshi, M., & McDonald, P. (2009). Family change and continuity in Iran: Birth control use before first pregnancy. *Journal of Marriage and Family*, 71(5), 1309-1324.

Aghajanian, A., Tabibian, M., & Tajdini, F. (2002). *Women's Education and Labor Force Participation and Fertility Decline in Iran*. Ministry of Science, Research & Technology, Population Studies and Research Center for Asia and the Pacific.

Bar, M., & Leukhina, O. (2010). Demographic transition and industrial revolution: A macroeconomic investigation. *Review of Economic Dynamics*, 13(2), 424-451.

Becker, G. S. (1960). *An Economic Analysis of Fertility in Demographic and Economic Change in Developed Countries* (pp. 209-240). Columbia University Press.

Bongaarts, J. (1978). A framework for analyzing the proximate determinants of fertility. *Population and Development Review*, 105-132.

Bongaarts, J. (1982). The fertility-inhibiting effects of the intermediate fertility variables. *Studies in Family Planning*, 179-189.

Cleland, J., & Wilson, C. (1987). Demand theories of the fertility transition: An iconoclastic view. *Population Studies*, 41(1), 5-30.

Coale, A. J. (1984). The demographic transition. *The Pakistan Development Review*, 531-552.